

ההשפעה של מעשינו

הקדמה

בפרשת השבוע ישנו פסוק: "וְעֲשִׂיתָ הַיָּשָׁר וְהַטּוֹב בְּעֵינֵי ה' " (ו,יח) וממנה נלמד הדין הנקרא "בר מצרא".
כאשר אדם מוכר שדה לזולתו, זכותו של "בר המצר" – השכן שהשדה שלו גובלת לשדה הנמכרת לסלק את מי שקנה את השדה ולקנות את השדה לעצמו, כדי שיהיה רצף לשדות שלו. ובמילים אחרות לשכן יש זכות קודמת בקניית השדה לפני שאר הקונים.

לדין "בר מצרא" יש משמעות כללית הנוגעת לנושאים נוספים והיא: האם שכנות יוצרת קשר עמוק ופנימי בין השכנים או שהקשר הוא חיצוני בלבד? התשובה לשאלה זו מתבטאת בשלושה היבטים כללים: עולם, שנה, נפש.

עולם – בר מצרא

בנוגע לדין זה נחלקו רש"י והרמב"ם האם הדין נובע מהשפעה חיצונית או פנימית?
• **רש"י** – השכנות לא גרמה לקשר פנימי ושייכות לשדה,
אלא מסיבה הגיונית ששדות השכן יהיו ברצף ולא מחולקת ורחוקות אחת מהשנייה.
• **רמב"ם** – השכנות גרמה לקשר פנימי, כך שלבר-המצר יש קניין מסוים בשדה שכנו שגורמת לו לזכות קודמת בקניית השדה.

שנה – תוספת שבת

חז"ל קבעו שבכל יום שישי צריך יהודי לקבל את השבת זמן קצר לפני כניסתה ובכך להוסיף מהחול על הקודש. 'השכנות בזמן' בתוספת השבת ניתנת להסבר בשני האופנים שהוזכרו:
1. **באופן חיצוני** – הזמן אינו מתקדש בקדושת השבת, אך 'השכנות' לשבת חלה על האדם בחובת ההכנה לשבת.
2. **באופן פנימי** – הזמן שלפני ואחרי השבת משתנה והופך להיות קדוש מעצם קדושת השבת.

נפש – מרים בת בילגה

בבית המקדש היו משפחות כהונה שהשתתפו בעבודת הקודש. במשפחת 'בילגה' היה בת בשם מרים שהתחננה עם חייל יווני, ובכניסתה לבית המקדש נהגה בחוסר כבוד במזבח. בעקבות כך נתנו עונש למשפחה – 'טבעתה קבועה וחלונה סתומה'
רש"י והרמב"ם מפרשים את העונש בצורה שונה:
א. רש"י

- **טבעתה קבועה** – טבעת ברצפת העזרה כדי להכניס את צוואר הבהמה לשחיטה. טבעת משפחת בילגה הייתה קבועה כך שלא ניתן להכניס את הבהמה.
 - **חלונה סתומה** – תא לאחסון סכיני השחיטה.
- לדעת רש"י השפעת האדם על סביבתו היא חיצונית, ולכן העונש למשפחת בילגה היה בדברים הקשורים למרים, לנשים. שחיטה כשרה בנשים ולכן המשפחה נענשה על דברים הקשורים לעבודת נשים במקדש.

ליקוטי שיחות, חלק יט, ואתחנן ג'.

ההשפעה של מעשינו

ב. רמב"ם

- **טבעתה קבועה** – טבעת הקבועה בקיר להפשטת הבהמה.
 - **חלונה סתומה** – תא לאחסון בגדי הכהונה.
- השפעת האדם על סביבתו היא פנימית ומהותית, ולכן העונש הוא גם בעניינים שאין להם קשר למרים. לכן העונש היה בטבעת להפשטת העורות ובגדי הכהונה ששייכים לשאר המשפחה, לגברים.

ההשפעה על הסביבה

- לכל דבר בעולם יש השפעה על סביבתו.
- השפעה חיובית - "טוב לצדיק וטוב לשכנו".
 - השפעה שלילית - "אוי לרשע ואוי לשכנו".
- ההשפעה יכולה להיות ב-2 אופנים כפי שראינו ב-3 הדוגמאות:
1. השפעה חיובית – דעת רש"י
 2. השפעה פנימית – דעת הרמב"ם

ההוראה לחיים

- "אוי לרשע" – סור מרע, שבירת הרע על ידי מרירות וכובד ראש.
 - על ידי העבודה הפרטית בקו זה יגרם "אוי לשכנו" – ישבר הרע והטומאה של השכן, של כל העולם כולו.
 - "טוב לצדיק" – עשיית טוב, על ידי שמחה.
- גם כאן התוצאה תהיה "טוב לשכנו" – הקדושה תתפשט לשכן, לכל העולם כולו.

המטרת של שבירת הרע היא להגיע ל'עשה טוב' לגילוי אור. בתשעת הימים של חודש אב אנחנו פועלים באופן של שבירת הרע – אוי לרשע ומזה נעשה מנחם, ועד נחמה בכפליים – נחמו נחמו עמי. לאחר מכן מגיעים לחודש אלול, חודש הרחמים, אשר נמשך בו שפע לכל העולם מי"ג מידות הרחמים, כהכנה לכתיבה וחתימה טובה בראש השנה.

ליקוטי שיחות, חלק יט, ואתחנן ג'.